ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00100 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

6.10.2022

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: HE 171/2022 vp

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finlandin lausunto koskien hallituksen esitystä laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta.

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finland ry kiittää mahdollisuudesta lausua vaihtoehtoisia käyttövoimia hyödyntävien tieliikenneajoneuvojen tukemista koskevan lain muuttamisesta.

ITS Finland toimii digitaalisen liikenteen ja kuljetuksen kehittämisen yhteistyöfoorumina kooten hallinnon, tutkimuksen ja elinkeinoelämän toimijat yhteen. ITS Finland on voittoa tavoittelematon asiantuntijaverkosto, johon kuuluu yli 100 jäsenorganisaatiota, joissa työskentelee yli 30 000 työntekijää. Yhdistyksen tavoitteena on edistää liikenteen digitalisaation ja liikenteen uusien palvelujen toteuttamisen yleisiä edellytyksiä sekä tehdä tunnetuksi tieto- ja viestintätekniikan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

ITS Finland toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Liikennejärjestelmän muuttaminen päästöttömäksi on liikennesektorin suurin haaste ja toimintamallien muuttaja. Se koskettaa kaikkia liikennejärjestelmän osapuolia ja tulee vaikuttamaan paitsi liikenteeseen, myös mitä suuremmissa määrin niin kotitalouksien arkeen, elinkeinoelämän kilpailukykyyn kuin valtiontalouteenkin.

Hieman yksinkertaistaen voi todeta, että tieliikenteen päästöt ovat suurin ja vaikein kokonaisuus taakanjakosektorilla. Tieliikenteen päästötavoitteissa onnistuminen määrittää hyvin pitkälti Suomen päästötavoitteiden saavuttamisen, ja tällä hetkellä vaikuttaa vahvasti siltä, että emme ole onnistumassa tieliikenteen päästöjen alentamisessa tavoitteiden mukaisesti. Suomessa, ja varmaan aika monessa muussakin maassa, on ajateltu sähköistymisen pitkälti ratkaisevan päästöhaasteet. Käytännössä kuitenkin reilun viiden miljoonan polttomoottoriajoneuvon korvaaminen sähköisillä on hidas ja kallis urakka. Ja pelkkä ajoneuvojen sähköistäminen ei edes riitä, vaan joudumme samalla synnyttämään kansallisen latausinfrastruktuurin, joka toivottavasti syntyy pitkälti markkinaehtoisesti ja yksityisen sektorin investointien voimin. Julkisen talouden näkökulmasta on erittäin tärkeää, että tieliikenteen käyttövoimamuutos toteutetaan mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Samaan tulokseen ovat päätyneet myös Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen eli VATT:n tutkijat, tutkimusprofessori Tuomas Kosonen ja johtava tutkija Marita Laukkanen. Heidän mukaansa muutos on liian hidas ja tietomme kustannustehokkaimmista edistämistoimista on puutteellinen. Koska kyseessä

on kuitenkin vuosikymmenen kestävä ja miljardeja kustantava systeeminen muutos, olisi erittäin tärkeää ymmärtää, kuinka muutosta kannattaa kiihdyttää, sillä kiihdytystä me tarvitsemme. Lisätietoa tutkijoiden näkemyksistä oheisesta artikkelista.

Tukiaikojen muuttaminen

ITS Finland näkee hankinta- ja muuntotukien nopeuttavan tarvittavaa siirtymää kohti 0-päästöisiä ajoneuvoja. Sähköisten ajoneuvojen markkinakasvu henkilöautopuolella on kehittynyt varsin positiivisesti kuluneen 12 kuukauden aikana ja kehitys näyttäisi vain kiihtyvän nykyisestään. Tosin Venäjän hyökkäyksestä poikinut energiakriisi ja erityisesti kohonneet sähkön hinnat ovat jo nyt näkyneet sähköautojen kysynnän epävarmuutena, ja elo-syyskuussa voimakas kasvutrendi sähköautojen tilaamisessa on katkennut. Tämä on ymmärrettävää epävarmuuden aikana, ja uskomme kysynnän palaavan vahvalle kasvutrendille energiamarkkinan normalisoitumisen myötä. Sähköisten henkilöautojen hankintatuen lopettaminen vuoden 2022 lopussa tulee omalta osaltaan vaikuttamaan sähköautojen yleistymisen nopeuteen, mutta se tuskin katkaisee kehitystä pidemmällä tähtäyksellä. Lisäksi on hyvä muistaa, että todellisuudessa sähköautoilua tuetaan verotuksellisin keinoin varsin voimakkaasti eli käytännössä sähköauton auto-, ajoneuvo- ja polttoaineverot ovat joko selvästi pienemmät tai niitä ei ole lainkaan.

Samanlainen nopea kehityskulku kuin henkilöautoissa, tulee tapahtumaan myös sähköisten pakettiautojen saralla ja myöhemmin kuorma-autojen saralla. ITS Finland näkee, että tuilla saadaan suurin positiivinen vaikutus, mikäli ne onnistutaan kohdistamaan oikea-aikaisesti markkinan kehityksen kannalta. Tämä aikajakso kattaa innovaatioiden omaksujakategoriat ”innovators” ja ”early adopters” sekä mahdollisesti pienen osan ”early majority” ryhmästä. Nykyisen energiakriisin oloissa on tärkeää saada riittävä määrä sähköisiä kuorma- ja pakettiautoja käyttöön, jotta näistä saadaan riittävästi kokemuksia ja yhä useampi yritys uskaltaa siirtyä fossiilisista polttoaineista tulevaisuuden älykkäisiin ja sähköisiin ajoneuvoihin, jotka integroituvat kiinteästi osaksi energiajärjestelmäämme. ITS Finland näkeekin hankintatukien hakuaikojen pidentämisen ja lain voimassaoloajan pidentämisen kannatettavaksi.

Ajoneuvomarkkinoilla vallitsi jo aiemmin merkittävä epävarmuus tuotantohaasteista johtuen, jotka ovat Venäjän hyökkäyksen myötä vain lisääntyneet. Alan asiantuntijat ovat sitä mieltä, että ajoneuvovalmistajat priorisoivat tuotannossaan nollapäästöisiä ajoneuvoja, mutta näidenkin kohdalla tuotantomäärät ovat tavoiteltuja määriä alhaisempia tai ainakin tuotantoaikataulut laahaavat tavoiteaikataulujen perässä komponenttipulan johdosta. Myös näiden viivästysten johdosto on tärkeää jatkaa hankintatukien ja lainsäädännön voimassaoloaikaa ainakin nyt suunnitellusti.

Lopuksi

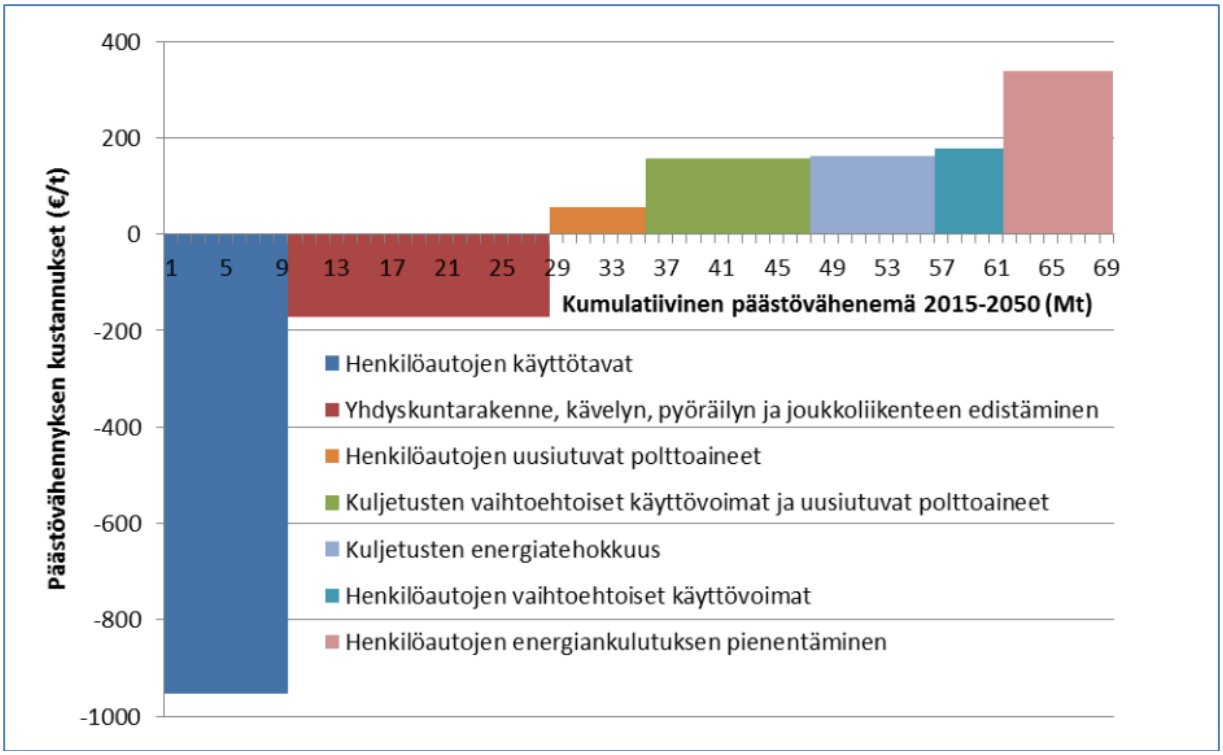
ITS Finland on peräänkuuluttanut myös muiden keinojen laajempaa hyödyntämistä päästötavoitteisiin pääsemiseksi. Suunnitelmissa ei pitäisi keskittyä ainoastaan liikenteen käyttövoimiin, vaan myös liikennejärjestelmän tehokkuuteen ja tuottavuuteen. Erityisesti kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla käyttövoimien uudistamisen lisäksi tulee keskittyä kestävän kulkumuotojakauman aikaansaamiseen. Tarvitsemme panostuksia joukkoliikenteeseen ja aktiiviliikkumiseen sekä liikenteen kiertotalouden mukaisiin yhteiskäyttöisiin liikenteen palveluihin. Liikenteen sähköistymisen suuri potentiaali on kevyissä kaksipyöräisissä, jotka tekevät kaikista kaupungeista ja kaupunkiseuduista potentiaalisia pyöräilykaupunkeja. Tarvitsemme panostuksia myös datan hyödyntämiseen yhteen toimivien matka- ja kuljetusketjujen mahdollistamiseksi.

ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00100 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

6.10.2022

Ja tietysti on hyvä pitää mielessä, että loppujen lopuksi kyse on aina rahasta. Seuraava kuva Ilmastopaneelin raportista ”Tarve, tottumukset, tekniikka ja talous – ilmastomuutoksen hillinnän toimenpiteet liikenteessä.” antaa suuntaa eri toimenpiteiden kustannustehokkuudesta. Raportti on vuodelta 2015 eli on jo hieman vanha, mutta antaa kuitenkin ajattelemisen aihetta päätöksentekijöille.

Kuva 18. Liikenteen päästövähennystoimenpiteiden kustannuskuva

Liikenteen sähköistyminen on tärkein tiedossa oleva keino liikenteen päästöjen alentamiseksi ja poistamiseksi. Sähköistymisen tukeminen on ollut perusteltua, mutta pelkkä polttomoottoriautojen korvaaminen sähköautoilla ei ole se systeeminen muutos, jolla maapallon kantokyky pelastuu.

Kunnioittavasti,

Marko Forsblom
ITS Finland ry